

Näkökulma tiimiopettajuuteen

Erkkilä Raija, Perunka Sirpa

5.10.2016 ::

Metatiedot

Nimeke: Näkökulma tiimiopettajuuteen

Tekijä: Erkkilä Raija; Perunka Sirpa

Aihe, asiasanat: ammatillinen kehitys, luokkaopetus, opettajuus, opetus, opetuskokeilut, opetusmenetelmät oppiminen, tiimityö, tiimiopetus, yhteistoiminnallinen oppiminen

Tiivistelmä: Artikkelissa luodaan tiivis katsaus tiimiopettajuuden käsitteeseen. Tiimiopettajuus on yksi mahdollinen pedagoginen toimintamalli, joka onnistuessaan vahvistaa niin opettajien kuin opiskelijoidenkin osallisuutta oppimisprosessissa. Tiimiopetus tukee hyvin yhteistoiminnallista oppimista ja yhteisöllistä tiedon tuottamista ja arviointia.

Artikkelissa esitetään tiimiopettajuuden avaintekijät. Artikkelissa esitetty näkökulma tiimiopettajuuteen perustuu self-study -lähestymistavan mukaiseen tutkimustapaan, jossa tutkimustietoa tuotetaan omaa käytäntöä tutkimalla. Artikkelin kirjoittajat ovat toteuttaneet tiimiopettajuutta Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa jo usean vuoden ajan ja he kirjoittivat kokemuksiaan jaetulle kirjoituslupakirjalle. Kirjoituksista tuli esille useita tiimiopettajuuden hyötyjä ja kokonaisuutena tiimiopettajuus koettiin palkitsevana toimintana.

Tiimiopettajuuden keskeisiksi avaintekijöiksi hahmottuvat neljä tekijää: aktiivinen osallisuus, jaettu asiantuntijuus, avoimuus sekä itsetuntemus ja siihen liittyen itsesäätelytaidot. Parhaimmillaan tiimiopettajuus vahvistaa persoonallista opettajuutta ja edistää opettajan koko uran kestävästä ammatillisesta kasvusta.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2016-10-05

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016092824453>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Erkkilä, R. & Perunka, S. 2016. Näkökulma tiimiopettajuuteen. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 28. Hakupäivä 5.10.2016. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016092824453>.

Tiimiopettajuus on yhteisöllistä tiedon tuottamista ja arviointia parhaimmillaan. Dialogisuus ja avoin suhtautuminen tietoon tulevat näkyväksi yhteisissä keskusteluissa. Tässä kirjoituksessa pohdimme kahden tai useamman opettajan yhteistyön ulottuvuuksia tiimiopettajuuden käsitteen avulla. Tarkastelemme myös sitä, miten tiimiopettajuutta on käsitteellistetty ja mitä mahdollisuuksia se avaa muuttuvassa toimintaympäristössä.

Muuttuva toimintaympäristö haastaa ammatillisen opettajuuden

Elämme muuttuvassa, tiedontäyteisessä yhteiskunnassa. Yhteiskunnassa, jossa tarvitaan uudenlaista osaamista ja sen jatkuvaa uudelleen määrittelyä. Tiukentuva talous, työelämän ja ammattien nopea muuttuminen sekä ammatillisen koulutuksen reformi ovat tekijöitä, jotka osaltaan vaikuttavat myös ammatillisen opettajan työhön ja osaamiseen.

Meneillään oleva ammatillisen koulutuksen reformi vahvistaa osaamisperusteisuutta ammatillisessa koulutuksessa ja heijastuu myös ammattikorkeakouluihin. Osaamisperusteisuuden yksi lähtökohta on osaamisen hankkiminen ja osoittaminen työelämää vastaavissa, laajoissa osaamiskokonaisuuksissa. Laajat osaamiskokonaisuudet edellyttävät eri ammattialojen opettajien yhteistyötä uusilla luovilla pedagogisilla ratkaisulla. [\[1\]](#)

Mielestämme osaamisperusteisuus antaa mahdollisuuden opettajien väliselle uudentlaiselle yhteistyölle, asiantuntijuuden jakamiselle ja sen kehittämiseksi. Koulutuksen toteuttaminen osaamisperusteisesti edellyttää opettajilta ja kaikilta työyhteisön jäseniltä yhteisöllistä toimintaa, kuten yhteistä suunnittelua ja toteuttamista.

Samanaikaisopetuksesta tiimiopettajuuteen

Perinteisesti opettaja mielletään asiantuntijaksi, joka vastaa opetuksesta omassa luokassaan yksin. Kuitenkin jo varsin pitkän aikaa opettajat ovat ohjanneet oppimista yhdessä eri tavoin. Esimerkiksi samanaikaisopetus on ollut tavallinen ja hyväksi koettu toimintatapa jo vuosikymmeniä erityisesti peruskoulun opetuksessa. Samanaikaisopetuksella on haettu ratkaisuja mm. heterogeenisten opetusryhmien opetukseen. Samanaikaisopetus on todettu toimivaksi ja hyväksi tavaksi edistää kaikkien oppimista ja opettajilla on ollut sen johdosta mahdollisuus vastata paremmin oppilaiden henkilökohtaisiin tarpeisiin. [\[2\]](#)

Samanaikaisopetuksesta käytetään monia rinnakkaisia käsitteitä, kuten yhteisopetus ja tiimiopetus. Syytä on kuitenkin huomioida, että samanaikaisopettajuudessa ei välttämättä toteudu tiimiopettajuus. Tässä artikkelissa tarkastelemme tiimiopettajuutta korkeakoulukontekstissa ja erityisesti oman työmme näkökulmasta opettajankouluttajina.

Tiimiopettajuus korostaa osallisuutta

Tiimiopettajuuden eri toimintatapoja yliopistoissa ja korkeakouluissa on tarkasteltu useissa eri tutkimuksissa. Vaihtelevat toteutusmuodot ja toimintatavat ovat tuoneet mukanaan erilaisia rinnakkaiskäsitteitä. Englannin kielessä tiimiopettajuus -termin rinnalla käytetään käsitteitä co-teaching, collaborative teaching, parallel teaching ja coaching. ^[31]

Nevin, Thousand ja Villa ^[41] ovat analysoineet tiimiopettajuudesta tehtyjä tutkimuksia ja heidän mukaansa tiimiopettajuus on ymmärretty lukuisilla eri tavoilla. Siksi myös käytännön toteutus opettajien tiimityöskentelyssä vaihtelee todella paljon ja se ilmenee esimerkiksi erilaisina vastuina ja tehtävien jakamisena opettajien välillä. Tiimiopettajuudessa voidaan esimerkiksi hyödyntää erityisasiantuntijoita, toteuttaa experttinoiisi -toimintatapaa, jolloin expertti opettaja ottaa suuremman vastuun opetuksesta ja aloittelevalla opettajalla on tietty osuus yhteisestä opetuksesta. Tiimiopettajuudessa voidaan myös jakaa niukkoja resursseja toisella tavalla ^[31], jolloin kaksi ryhmää voidaan yhdistää tai vastaavasti jakaa oppimistilannetta parhaiten palvelevalla tavalla.

Baeten ja Simons ^[31] ovat erottaneet viisi erilaista yhteisopettajuuden muotoa, joista oikeastaan vain yksi täyttää heidän mukaansa tiimiopettajuuden piirteet. He käyttävät siitä termiä teaming model. Kyseisessä mallissa tiimiopettajilla on tasavertainen vastuu alkaen suunnittelusta arviointiin saakka ja opetustilanteelle on tyypillistä jatkuva molemminpuolinen vuorovaikutus sekä dialogisuus.

Eri tiimiopettajuuden määritelmiä yhdistää näkemys siitä, että yksi tai useampi opettaja/luennoitsija työskentelee yhdessä suunnitellen ja opettaen tietyn opetuskokonaisuuden. Usein tällaiseen opintojaksoon ja toimintatapaan liittyy hyvin olennaisena osana myös opiskelijoiden osallistaminen eri ryhmätyömuodoissa tai yhteistoiminnallisina työtapoina. Keskeisenä piirteenä on pedagogisen asiantuntijuuden jakaminen ja reflektiivinen dialogi. ^{[51] [61]}

Onnistunut tiimiopetus tuottaa aktiivisen osallisuuden molemmille opettajille ja sen on todettu tukevan opettajien ammatillista ja persoonallista kasvua. Keskinäinen vastuun jakaminen ja sen ulottaminen myös opiskelijoiden keskuuteen tuo esille opettajan hiljaista tietoa ja praktista tietoa. ^{[71] [81]}

Tiimiopettajuus hyödyttää opiskelijoita

Voidaan todeta, että tiimiopettajuus on mielekäs malli esimerkiksi yhteistoiminnallisen oppimisen viitekehyksessä ^[41]. Mielestämme tiimiopettajuus toteuttaakin hyvin vallalla olevaa sosiokonstruktivistista oppimisenäkemyksiä, jonka taustalla on ajatus yhteisöllisestä tiedon tuottamisesta ja sen jakamisesta. Käytännön toiminnassa, esimerkiksi opetustilanteessa, kaikki osalliset tuovat oman osaamisensa yhteiseen pohdintaan. Jokaisella on mahdollisuus reflektoida omia ja toistensa kokemuksia ja sanallistaa omia piilossakin olevia käsityksiään. Yhteinen reflektio mahdollistaa toisilta oppimisen ja jatkuvan ammatillisen kasvun.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tiimiopettajuus on hyvinkin toimiva malli. Nevin ym. ^[41] mukaan yhteistoiminnallisen oppimisen kehyksessä myös tiimiopettajuus on mielekäs. Mielestämme tiimiopettajuus toteuttaakin hyvin vallalla olevaa sosiokonstruktivistista oppimisenäkemyksiä. Taustalla on ajatus yhteisöllisestä tiedon tuottamisesta ja sen jakamisesta. Tieto muodostuu sosiaalisissa tilanteissa ja vuorovaikutuksessa. Käytännön toiminnassa, opetustilanteessa opettajat oppivat toisiltaan tietoja ja taitoja. Näin toimiessaan kukin osapuoli saavuttaa enemmän kuin yksin toimiessaan. Molemmat osapuolet saavat kannustusta ja siten heillä on mahdollisuus jatkuvaan ammatilliseen kasvuun.

Tiimiopettajuus innostaa ja yllättää

Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa tiimiopettajuus on tällä hetkellä vallitseva tapa toimia ja tehdä opetustyötä. Omassa käytännössämme tiimiopettajuudella viitataan kahden tai useamman opettajan yhteistyöhön, jossa keskeistä on, paitsi dialoginen ja yhtäaikainen opetus, myös sitä ennen tapahtunut yhteinen suunnittelu ja tasavertainen vastuunotto kulloinkin kohteena olevasta oppimisprosessista ja opiskelijoista. Tasavertainen vastuu ja dialogi ulottuvat yhteiseen reflektioon ja arviointiin toiminnan päätyttyä ja uuden oppimissyklin suunnitteluun.

Koska tiimiopettajuus on tullut arkeemme toiminnan kautta, päätimme tutkia alustavasti ko. Ilmiötä omien kokemustemme kautta. Hyödynsimme lähestymistapana self-study -tutkimusta. Self-study -tutkimus soveltuu hyvin juuri omaa työtään tutkiville opettajille ja sen on todettu olevan keskeinen väline oman työnsä kehittämiselle ja ammatilliselle kasvulle ^[81] Vaikka self-study saattaa aluksi olla hyvin yksilöllistä ja kontekstisidonnaista, saavutetaan tutkimuksissa kuitenkin myös kollektiivinen, yhteisöllinen taso, koska

opettaja-tutkijat reflektoivat kokemuksiaan tutkimuskirjallisuuden kanssa. Tällä artikkelilla toivomme olevan samanlaisia merkityksiä. Toivomme, että tiimiopettajat aktiivisesti pohtisivat omaa tapaansa tehdä opetustyötä tiimiopettajana ja siten jakaisivat hyviä käytänteitään eteenpäin.

Lähdimme tutkimaan omaa tiimiopettajuttamme vapaamuotoisesti kirjoittaen. Kirjoitimme ajatuksiamme tiimiopettajuudesta yhteiseen kirjoitusalueeseen (googledocs) ja saatoimme lukea toistemme ajatuksia ja kommentoida niitä suoraan. Kirjoitusalueesta oli auki noin kaksi kuukautta. Seuraavassa on kiteytettyinä muutamia ajatuksia kirjoituksista:

Mitä tiimiopettajuus edellyttää onnistuakseen?

"Itse koen, että tiimiopettajuuden avain on yhteinen suunnittelu. Yhteissuunnittelu sisältää ydinosaamisen avaamisen yhdessä, yhteisen tavoitteen asettamisen, opetuksen toteutuksen jne. Kun yhteissuunnittelulle on tila (tilaisuus), aikaa ja mahdollisuus, on kummallakin opettajalla itse oppimistilanteiden toteutuksessa helpompi tehdä väistämättäkin eteen tulevia muutoksia yhteisen päämäärän saavuttamiseksi."

"Lisäksi tiimiopettajuus edellyttää yhteistä tahtotilaa päästä maaliin yhdessä sekä tahtotilaa myös sille, että kummatkin voivat ja haluavat kokea oppimisprosessin ilot, haasteet, pettymykset jne."

"Vaatii neuvottelua yhteisen ajatuksen tavoittamiseksi."

"Tiimiopettajuus edellyttää yhteistä reflektointia koko prosessin ajan (ennen, itse toteutuksessa ja jälkeen). Tiimiopettajuutta helpottaa vahvat vuorovaikutustaidot ja avoimuus muiden sekä omien vahvuuksien tunnistamiselle ja hyödyntämiselle."

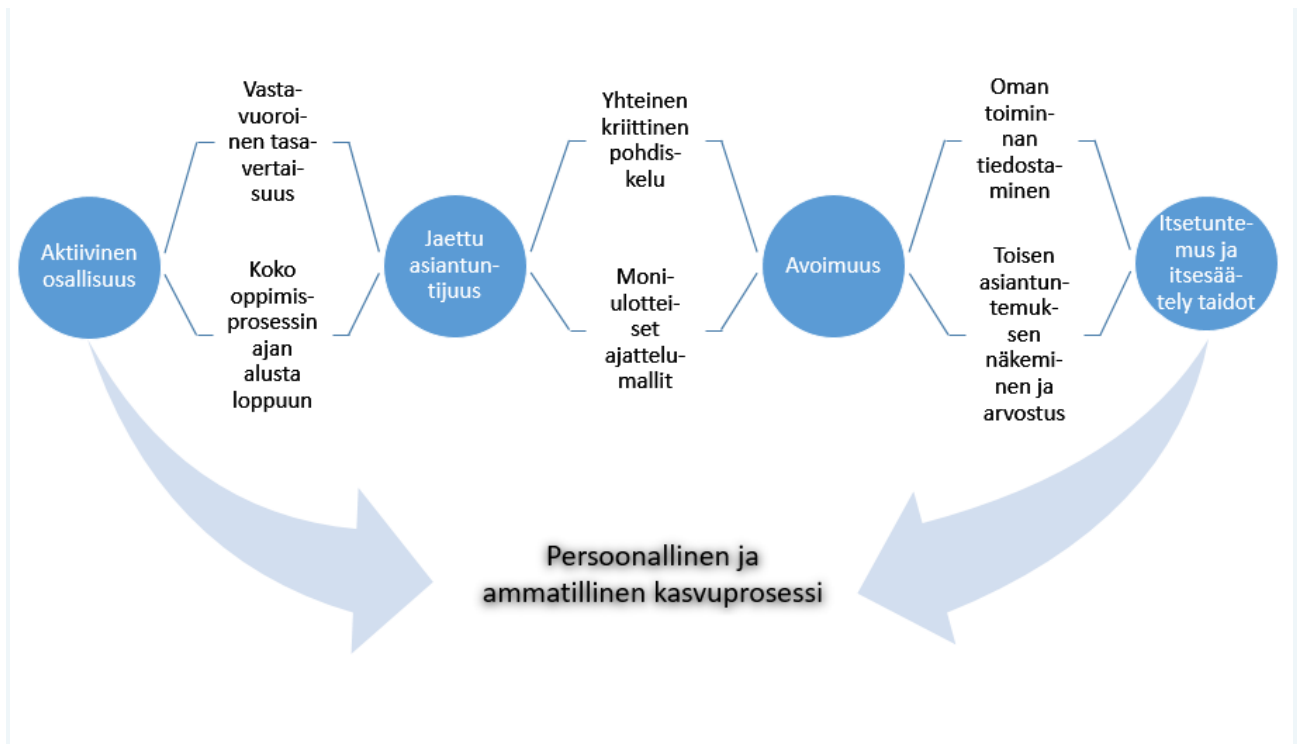
Mikä tiimiopettajuudessa palkitsee?

"Tiimiopettajuudessa palkitsee etenkin jakaminen, osaamisen (tietojen, taitojen ja osaamisen) onnistumisten, epäonnistumisten, ilojen, surujen. Näistä seuraa voimaantumista."

"Yksin ei keksi, ja jos keksii, niin ei aina rahkeet riitä."

Tiimiopettajuuden avaintekijöitä

Olemme tiivistäneet kuvioon 1 tämänhetkisen käsityksemme tiimiopettajuuden avaintekijöistä. Keskeisiksi avaintekijöiksi hahmotimme aktiivisen osallisuuden, jaetun asiantuntijuuden, avoimuuden sekä itsetuntemuksen ja siihen liittyen itsesäätelytaidot. Onnistuneessa tiimiopettajuudessa aktiivinen osallisuus ja jaettu asiantuntijuus mahdollistavat vastavuoroisen tasavertaisuuden kokemisen koko oppimisprosessin ajan. Jaettu asiantuntijuus ja avoimuus puolestaan tuottavat ilmapiirin, jossa yhteinen kriittinen pohdinta on hedelmällistä ja toiminnassa syntyy monipuolisia ajattelumalleja. Avoimuus yhdessä itsetuntemuksen ja itsesäätelytaitojen kanssa tarkoittaa, että opettaja tiedostaa ja tunnistaa omaa toimintaansa ja kykenee arvioimaan omia pyrkimyksiään ja toimintamallejaan suhteessa yhteiseen, käsillä olevaan toimintaan. Dialoginen yhteistyö edellyttää hyvää itsetuntemusta ja itsesäätelytaitoja. Parhaimmillaan nämä vahvistavat persoonallista opettajuutta ja edistävät opettajan koko uran kestävästä ammatillisesta kasvusta.

Kuvio 1. Tiimiopettajuuden avaintekijöitä

Tiimiopettajuus vei mennessään

Tutkimuksemme tässä vaiheessa voimme todeta, että tiimiopettajuus tuli toimintatavaksemme huomaamatta ja itsestään selvyyttenä. Tarkkaa alkamisajankohtaa tiimiopettajuuden tulolle on jopa vaikea tunnistaa. Yhtenä alkuna voisi pitää epävirallisesti syntyneitä "mentori-aktori" -suhteita uuden ja jo talossa olleen opettajan välillä. Ne loivat vankan pohjan yhteistyölle ja tulevalle tiimiopettajuudelle jo 10 vuotta sitten. Yhteinen opetuksen suunnittelu oli hauskaa ja vaikka yhteisopettajuus ei vielä käytännössä toteutunut yhteisenä opetustapahtumana, jaoimme paljon yhteisiä ajatuksia ja refleктоimme opetustamme päivän päätteksi. Siemen tiimiopettajuuteen oli istutettu.

Lopullisesti ajatus ja kiinnostus olla yhdessä myös opetustilanteessa lähti innosta kehittää jotain uutta. Halusimme kokeilla, mitä merkitsee se, jos olisimme kaikki opetuspäivät yhtä aikaa läsnä opettajina yhden ryhmän kanssa alusta loppuun. Arvelimme, että oppisimme tuntemaan opiskelijat paremmin ja pystyisimme ohjaamaan heidän oppimistaan paremmin koko opiskeluprosessin ajan. Punainen lanka säilyisi sekä opiskelijoilla että meillä heidän tuutoreinaan. Toimintamme mahdollisti monenlaisten pedagogisten mallien kokeilun. Kahdestaan oli enemmän rohkeutta kehittää ja kokeilla uutta. Epävarmuuden sietokyky kasvoi.

Myös opiskelijamme ovat laittaneet merkille tiimiopettajuusmallimme. He ovat kertoneet seuraavansa mielenkiinnolla kahden opettajan tapaa toimia. Heille se on ollut aito malli dialogisuudesta.

Yhteenveto

Opettaja tarvitsee työssään laajat yhteistyöverkostot ja kyvyn tehdä yhteistyötä erilaisten ihmisten ja toimijoiden kanssa. Siksi jo opettajankoulutuksessa haluamme tarjota malleja siihen, miten tiimiopettajuutta ja koko työyhteisön osallisuutta edistetään käytännössä. Myös Nevin ym. [4] huomauttavat, että tiimiopettajuuden mahdollistaminen tulisi lähteä jo opetussuunnitelmatasolla. Opettajaopiskelijoille aitojen kokemusten tarjoaminen on avainasemassa.

Mielestämme tiimiopettajuus voi toteutua monella eri tavalla ja käytäntö osoittaa jokaiselle parhaan tiimiopettajuuden mallin. Tiimiopettajuus sellaisena kuin olemme sen tuoneet esiin voi olla haastavaa monesta eri syystä. Yksi haaste liittyy asiantuntijuuteen ja puhevaltaan: kuka milloinkin puhuu ja kenelle puhe suunnataan? Onko puhe dialogia opettajien välillä vai puhutaanko vuorotellen kuulijoille (vrt. [9]). Lisäksi jotkin rakenteelliset seikat voivat estää tiimiopettajuuden toteuttamista. Juuri nyt monet meneillään olevat muutokset koulutusjärjestelmässämme haastavat opettajuuden ja uusia toimintamalleja on etsittävä.

Mikä on käsityksemme tiimiopettajuudesta tällä hetkellä? Omien positiivisten kokemuksemme perusteella sekä tutkimuksiin perustuen on helppo yhtyä ajatukseen, että tiimiopettajuus on tulevaisuudessa yhä vahvemmin esillä. Tiimiopettajuus palkitsee monin eri tavoin. Jaamme ajatukset myös siitä, että oman ammatillisen kasvumme näkökulmasta sillä on ollut suuri merkitys.

Lähteet

1. [△](#)Osaamisperustaisuudesta tekoihin. 2014. J. Kullaslahti & A. Ylikauppila (toim.) Osaamisperustaisuus korkeakouluissa ESR -hankkeen loppujulkaisu. Turun yliopiston Brahea-keskuksen julkaisuja 3. Hakupäivä 27.5.2016.
http://ospe.utu.fi/materiaalit/Osaamisperustaisuudesta_tekoihin.pdf
2. [△](#)Samanaikaisopetus 2015. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja. T. Saloviita (toim.) Jyväskylä: PS Kustannus.
3. [^ abcd](#)Baeten, M. & Simmons, M. 2014. Student teachers' team teaching: Models, effects, and conditions for implementation. *Teaching and Teacher Education* 41, 92–110.
4. [^ abcd](#)Nevin, A., Thousand, J.S. & Villa, R.A. 2009. Collaborative teaching for teacher educators - What does the research say? *Teaching and Teacher Education* 25, 569–574.
5. [△](#)Chang, L. & Lee, G. 2010. A team-teaching model for practicing project-based learning in high school: collaboration between computer and subject teachers. *Computers & Education* 55, 961–69.
6. [△](#)Jang, S. 2008. Innovations in science teacher education: effects of integrating technology and team-teaching strategies. *Computers and Education* 51, 646–59.
7. [△](#)Rytivaara, A. & Kershner, R. 2012. CO-teaching as a context for teachers' professional learning and joint knowledge construction. *Teaching and Teacher Education* 28, 999–1008.
8. [△](#)Kelchtermans, G. & Hamilton, M. 2004. The dialects of passion and theory: exploring the relation between self-study and emotion. In J. Loughran (ed.), *International handbook of self-study and teacher education practices*. Dordrecht: Kluwer Academic.
9. [△](#)Rytivaara, A., Pulkkinen, J. & Takala, M. 2012. Erityisopettajan työ: opetusta yksin ja yhdessä. Teoksessa M. Jahnukainen (toim.) *Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa*. Tampere: Vastapaino.